

peščici znanstvenikov in strokovnjakov, temveč z zanimivo vsebino in pogosto domiselnimi prevodnimi rešitvami nagovarja širše množice. Knjiga bo pritegnila vse tiste, ki jih zanimata antična kultura in civilizacija, predstaviti bi jo bilo treba študentom zgodovine in arheologije, nena zadnje bi jo bilo mogoče skupaj z izčrpnim komentarjem uporabljati kot študijski ali morda že učni pripomoček tudi v zadnjih letnikih gimnazije za spoznavanje rimske kulture in civilizacije. Vse to pa ne zanika njenega pomena za vse tiste, ki se z antiko ukvarjajo znanstveno, saj na marsikatero uganko odgovarja prav Plinij, in gotovo je lažje, če je na dosegu roke zanesljiv prevod v materni jezik. Ker je Naravoslovje 1 del večjega prevodnega projekta, v katerem bo v prihodnjih letih postopoma po sklopih izšel prevod celotnega monumentalnega Plinijevega dela *Naturalis historia*, že zdaj, glede na videno in prebrano v prvem delu, z navdušenjem pričakujemo nadaljevanje.

Julijana VISOČNIK

Plinij Starejši: *Naravoslovje 2. Knjigi 7 in 8. Antropologija in zoologija*. Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana 2015. ISBN 978-961-254-851-3. 460 str., prevod in komentar Matej Hriberšek.

V letu 2015 je izšel drugi del Plinijevega Naravoslovja; veliki projekt izdaje celotne Plinijeve enciklopedije je torej v teku, pred nami je namreč že prevod naslednjih dveh knjig. Prvi del se je zaključil z geografskimi knjigami (torej s knjigo 6), ki so za antične zgodovinarje izrednega pomena, saj se je mogoče prav z njihovo pomočjo približati vedenju o upravnih razdelitvah Rimskega imperija, ugotoviti, kje so živela posamezna ljudstva, se seznaniti z latinskimi imeni za večje reke, jezera, morja in drugo. Knjigi, ki sledita, tolikšnega zanimanja med raziskovalci antike najbrž ne bosta poželi, bo pa vsebina gotovo pritegnila nekoliko drugačen krog bralcev.

Uvodnim besedam prevajalca, ki (kot smo že navajeni iz prvega dela) najprej predstavi vire in literaturo, referenčne zbirke, kritične izdaje, v knjigi uporabljene kratice in ostalo, sledi najprej prevod knjige 7. V tej knjigi se je Plinij posvetil Antropologiji, in takoj za prevodom je tokrat postavljen komentar k tej isti knjigi. V knjigi 8 je predstavljena zoologija, a ne v celoti, saj je tematika preobsežna, temveč samo kopenske živali. Tudi prevod te knjige je nemudoma nadgrajen s komentarjem, ki bralcu osvetli Plinijevo dožemanje živali. Prevajalec bralca oz. uporabnika tega dela Naravoslovja opozori, da vseh seznamov, ki so bili vključeni v prvi del, v tem in ostalih delih ne bo, kar je gotovo posledica preobsežnosti; npr. seznam vseh piscev, ki jih je Plinij citiral pri pisanju, obsega več kot 100 strani. Iz očitnih praktičnih razlogov so ti avtorji in njihovi osnovni podatki zbrani in vključeni samo v prvi del.

Čeprav knjiga 7 ni posvečena antropologiji v sodobnem pomenu besede, pa vendar obravnava nauk o človeku v najširšem pomenu besede. Človeka predstavi z biološkega vidika, opiše različna ljudstva in njihove posebnosti. Predstavi intelektualne, vojaške in druge dosežke človeštva in

še posebej nekaterih najznamenitejših posameznikov (kot sta Cezar in Avgust). Plinij piše o fizičnih značilnostih in lastnostih: o porodih, spočetju, otrocih, zobeh, posebnih telesnih lastnostih, o izjemni moči in vidu, ostrem sluhu, spominu itd. Dotakne se tudi psihe in njenih značilnosti: o čilosti duha, blagosti, velikodušnosti, o poštenosti, pogumu ... V drugi polovici knjige Plinij navede može, ki so se še posebej odlikovali na posameznih področjih znanosti in umetnosti. Tako spoznamo tiste, ki so uspeli na področju astronomije, slovnice, geometrije, arhitekture, slikarstva, kiparstva. Kot smo že vajeni iz prvega dela Naravoslovja, se tudi tukaj obe knjigi začneta z vsebino knjige po poglavjih ter uporabljenimi viri, namreč domačimi in tujimi pisci, ki jih je avtor upošteval.

Po enakem principu je pripravljena knjiga 8, ki otvori področje zoologije in nam predstavi kopenske živali. Plinij o njih zbere veliko znanih in manj znanih zanimivosti: o živalih v času antike, predstavi znamenite Rimljane oz. Grke in njihove "ljubljenčke" (npr. Aleksander in njegov Bukefal). Gotovo ni naključje, da Plinij svojo predstavitev kopenskih živali začne s sloni. Največja kopenska žival si že sama po sebi zasluži ta otvoritveni privilegij, dejstvo pa tudi je, da so sloni v Italiji dolgo časa veljali za eksotiko, ki je vzbujala strahospoštovanje. O tem Plinij sicer ne piše, nameni jim pa kar 11 poglavij, oceni njihovo inteligenco, učljivost, opiše njihove telesne značilnosti, kako jih lovijo in ukrotijo. Z nekaj besedami se dotakne še podatka o tem, kdaj so v Italiji prvič videli slone. Morda bi koga na tem mestu presenetil podatek, da vendarle ni vsega kriv Hanibal in druga punska vojna, temveč že Pir. Plinij nadaljuje s kačami velikankami, bizoni, losi, več časa pa porabi spet za leve, ki jih tudi podrobneje predstavi. Smiselno nadaljuje s panterji in tigri ter drugimi zvermi iz Afrike. Dotakne se živali Indije in Etiopije, omeni plazilca baziliska, se razpiše o volkovih in navede pripovedko o volkodlakih, nadaljuje z različnimi vrstami kač, krokodilom, povodnim konjem ... Končno pa pridemo tudi do divjih živali, ki jih poznamo iz svojega domačega okolja: bobri, vidre, jeleni, medvedi, ježi, miši ...

Zanimiva so poglavja o psih, njihovih lastnostih, odnosu do gospodarjev, ki jih zaključijo s problematiko stekline, z zanimanjem namreč preberemo, kakšna zdravila ima v mislih. Nadaljuje s konji, osli, mulami in drugimi vprežnimi živali, govedom, ovčami, mufloni, kozami in ta sklop domačih živali zaključijo še s prašiči, pri katerih opozori še na njihovo divjo različico. Zadnji dve poglavji ne govorita o konkretnih živalskih vrstah, gre za kratki razpravi o živalskih vrstah, ki jih na določenih krajih ni, ter o odnosu med živalmi in ljudmi.

Naravoslovje 2 morda na prvi pogled zaradi vsebine deluje manj privlačno, vendar bralca kmalu ravno ta vsebina preseneti in obenem navduši. Plinijeve Antropologija in Zoologija pritegneta z nenavadno zanimivimi bolj in manj znanimi drobcji, ki pa so tudi v prevodu ohranili svojo draž. Nič nenavadnega torej ni, če že z nestrpnostjo pričakujemo nadaljevanje, ki nas bo popeljalo še globlje na področje zoologije.

Julijana VISOČNIK